

Sveriges ödestimma : vid försvarsmötet i Falun den 30 aug. 1914

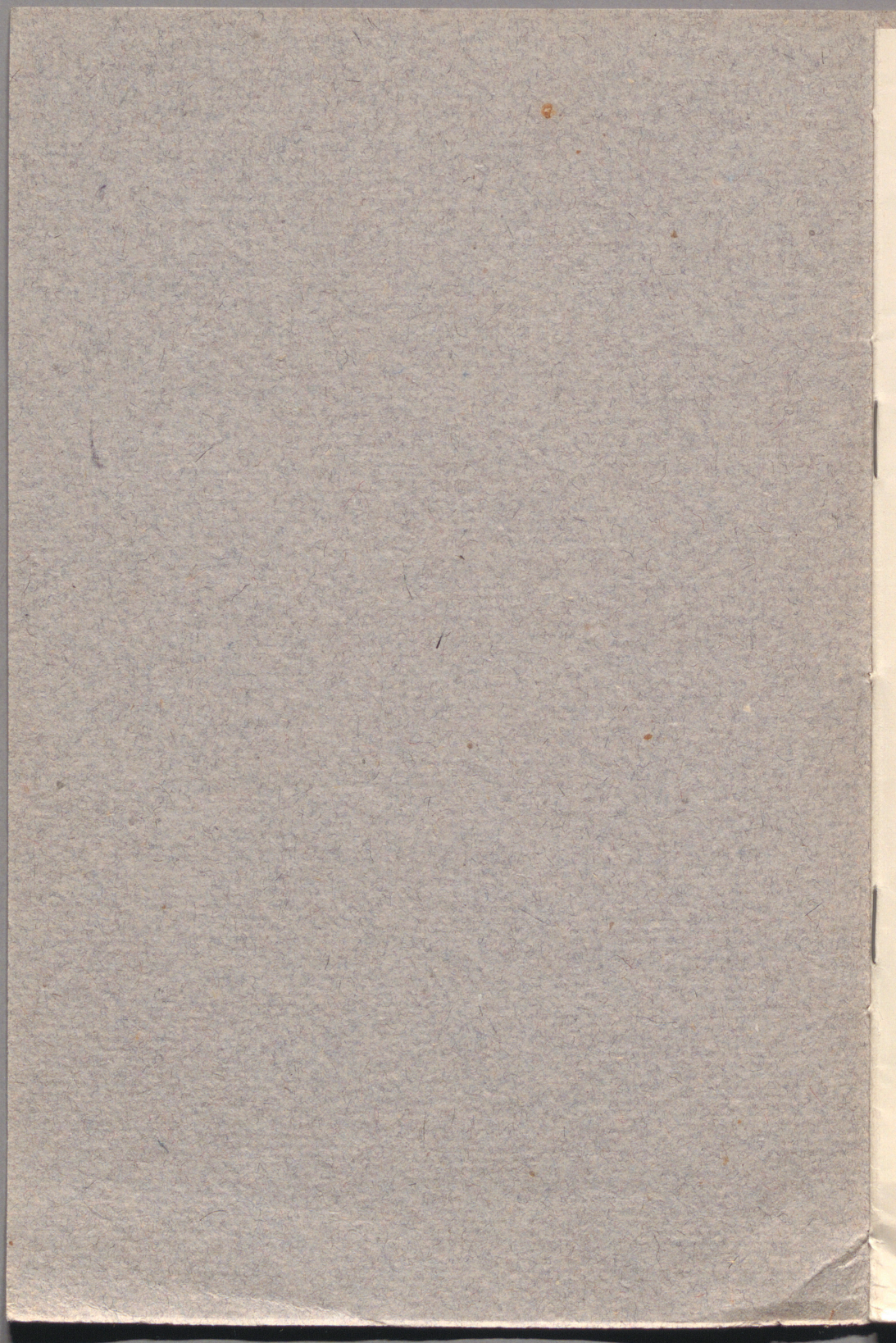
Ekgren, Erik,

53 E b Br.

National Library
of Sweden

S. med.
Pöytäkirja
Vrij 1914.
(m) (p)

114

Sveriges ödestimma.

Af

D:r ERIK EKGREN.

Vid försvarsmötet i Falun den 30 Augusti 1914.

---

*

FALUN
FALU NYA BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1914

Under de ovanligt blida dagar, med en aning om svensk vår i luften, som oväntadt inträffade i Februari i år, då solen smälte snön fläckvis på södra sluttningar, så att rågen tittade fram, skrefvos af en genomsvensk man följande ord:

Råg, som bland drifvor grönskar,
spirande, späda brodd —
djupt i den svenska mullen
hvilat du, framtidssådd!
Skall du få ro att bära
skördar till Sveriges ära?

Bondetågets dag, hade infallit i *kyndelsmessotiden*, denna messa som fordom firades till fädrens minne; som var ett *alfablot*, offer åt de aflidnas andar, men sedan i kristen tid blef en *ljusfest*, till åminnelse, af det Sanna Ljuset. Då gick det vårströmmar genom naturen och svenska folket, säden i jorden lockades fram i dagern, och ett andligt utsäde började spira också i människornas sinnen, som för ett ögonblick förgäto allt smått hvardagligt och lyftades till tanke på våra Fäders Gud och våra Fäders Land. Som i ett förklaradt ljus sågo de svenske »Fäderneslandets majestät och Guds kyrka, som därutinnan bor», såsom i vintras aflidne *Ärkebiskop Ekman* framhöll vid Lützenkapellets invigning 1907.

Den svenska rågen fick knappast gå i ax, mogna och bärgas in som skörd, ett halft år icke ens förflyta, innan krigets åskor började mullra vid vår världsdels horisont. Redan den 25 Juli, dagen för presidenten Pointcaré's besök

å Stockholms slott, bröto Österrike och Serbien definitivt. Icke en vecka senare måste Sverige tänka på att skydda sin neutralitet och den 31 Juli afgingo de första truppafdelningarne, bl. a. här från Falun, till olika orter. Den 1 Augusti kom Rysslands och Tysklands krigsförklaring, som sedan följts af hardt när oräkneliga dylika. Millionhärarne ha ej blott mobiliserats, utan inom mindre än en månad redan hunnit drabba samman å olika håll; Liège har fallit, Brüssel och Namur intagits, jättestrider hållits vid Metz, Longwy, St Quentin och andra platser — *världskriget är i full gång.*

Möjligheten af detta världskrigs inträffande, hur kategoriskt har man icke från vissa håll velat förneka densamma! Likaväl som man ej *velat* se, ja *ännu* ej ser den fara, som hotar Sverige genom världskriget! Inga medel ha lemnats oförsökta att *insöfva* vårt folk. Jag afstår från att upprepa alla de råa, fula ord och epitet, som användts, för att bryta udden af alla varningar, som uttalats af klarseende män, hög och låg. »*Skrämselpolitik*» ha de gemenligen dock kallats, och *ännu* den 6 Februari i år sades vid bondetågsuppvaktningen för dåvarande statsråden, att »*sanningslösa orosrykten satts i omlopp*» och, att »*talet om öfverhängande krigsfara o. s. v. är foster antingen af en uppjagad inbillning eller af en hänsynslös beräkning, som icke tvekar att begagna osanningen som medel i försvarsagitationen.*»

Ja, ännu i frisinade landsföreningens sommaren 1914 daterade Valhandbok talar man om *skrämseln*, som »hufvudstycke i valagitationen . . . Ofta och gärna har man framställt saken så, som om striden gällde icke höger eller venster utan Sveriges vara eller icke vara» — dessa ord läsas — jämte mycket annat — uti denna radikalernas pamflett, som jag nyss genomstuderat.

Hur ofta har ej varnats för *falska profeter*, som lullat vårt folk till ro! Redan Gustaf Vasa talade om »*villoandar*»,

och Oscar I sade 1850 till en person: »Ja, svenskarne äro ett godt folk, när det får följa sin egen ingifvelse, men det lyssnar stundom lätt till falska profeter».

Om nu alla dessa försvarsljumma ej *insett* faran, det annalkande världskriget och vådan däraf för Sverige, hvarför då i alla fall nedsvärta vår konung och alla de landets främste män, blomman af svensk kultur och svensk vetenskap, som *sett mer än andra*, som på grund af kunskaper, ställning och relationer *vetat* mer än den stora massans ansvarslösa ledare, och som med genomsvensk ärlighet och samvetsgrannhet sagt ifrån, hvad de sett, vetat och intuitivt *känt* — ty vi få ej förneka, att äfven *förkänning* och *aning* ha sitt berättigande, när det gäller annalkande stora faror för folket eller individen. Vetenskapen har ännu ej lyckats fullt utforska, hvad som sker i det undermedvetna, men dolda andliga krafters verkningar kunna ej bortresonneras.

Man må nu endast fråga: *Finns det ännu någon, som inte ser, att det utbrutna världskriget kan blifva vådligt för Sveriges frihet och själfbestämmanderätt?* Äfven *om* vi hade ett fullgodt försvar, vore risken att indragas i kriget stor. *Sverige har blifvit allt mindre:* På 1809 har följt ett olycksdigert 1905. Och *försvarsfrågan?*

Vid 1880 års riksdag anförde *Louis de Geer* att ännu viktigare än den militära, vore *den moraliska betydelsen* af ett bifall till det då föreliggande förslaget. »Vi skulle då icke längre inför utlandet erbjuda det ömkliga skådespelet af ett folk, som i 15 år fört på tungan nödvändigheten af att stärka sitt försvar, men ännu icke kommit öfverens om något. Att ådagalägga inför Europa, att vi vilja och ämnat försvara oss, är *likväl redan värdt en half armé*. Och för ett lands *inre* förhållanden kan knappast något vara af högre värde, än att det — — någon gång känner sig genomströmmadt af enighetens och gemensamhetens anda, då det gäller något fosterländskt stort!» Värnpliktslagen — afslogs,

och sedan har af de 15 åren blifvit nästan 50, och ännu är Sveriges försvar ej tillfyllest ordnadt!

År 1901 års förslag till lösning, för hvilket *äfcen svenskarne i Berlin*, där jag då var bosatt, lifligt intresserade sig, blef förfuskadt och var som bekant otillräckligt; och allt som af de sakkunniga begärts under årens lopp har, *i stort sedt*, afslagits på grund af ovillighet, bristande insigter eller missriktad sparsamhetsifver. År 1911 upprefs tyvärr som bekant, pansarbåtsbeslutet. Åren 1912, 1913 och början af 1914 upptogos af ändlösa, till stor del ofruktbara utredningar, och endast svenska folkets, *efter konungens apell*, vid valen i våras uttalade starkare försvarsvilja samt ännu mer — och väl egentligen — *det pågående världskriget* har nu äntligen, som det vill synas, bragt försvarsfrågan närmare sin lösning.

Emellertid måste svenska folket fordra och ha garantier för, att »försvarsbeslutet *fullt och helt genomföres*, så att försvaret sålunda tryggas och utvecklas». Och det nu antagna förslaget är blott *nutidens Sveriges testamente till framtidens Sverige*. Ty, såsom en viss f. d. minister hade panna att uttrycka sig ungefär vid tiden för världskrigets utbrott och såsom två radikala dalariksdagsmän äfven djärfvis förklara: Det *nya* försvaret hjälper oss icke *nu*, ty det tar årtatal att genomföra.

Försvarsfrågans lösnings *verkan på utlandet* blir, få vi hoppas, alltid *någon*, ehuru den nu, framtvingen, efter en ändlös fattigauktion, och när snart sagdt alla Europas stater äro upptagna af deltagande i eller vidtagande af åtgärder i anledning af det brinnande kriget, alls icke gör samma intryck *af fast enighet*, som önskvärdt varit, och som några månader tidigare skulle ha varit fallet.

Den *inre* verkan torde däremot lyckligtvis blifva god, och är äfven efterlängtd af ett *icke minst under detta år* hårdt pröfvadt och nästan förtviflande folk, som i sin, *trots*

allt, lugna värdighet och exempellösa offervillighet endast hållits uppe af sin gudsförtröstan och fasta tillit till konungen och den nuvarande regeringen.

* * *

Nu är frågan: *Nalkas Sveriges ödestimma?* Frågan göres bäfvande af mången, lika visst som man, när en kär anhörig ligger svårt sjuk, frågar läkaren, om en kris är att vänta, och om det är fara för lifvet. Han har ställt diagnosen; nu vill man äfven höra prognosen och inrätta sig därefter så vidt möjligt. Hvilken läkares plikt är det icke i ett sådant ögonblick, och om man begär att få klart besked, att *säga hela sanningen*, nota bene, i fall omgifningen eger kraft att höra densamma, och under alla *eventualiteter*, i fall en operation eller andra åtgärder måste vidtagas för att rädda lifvet. Icke få *vi* nu heller förhemliga för oss, att, mänskligt att döma, Sveriges ödestimma nalkas.

Hvarför? Vi äro ju *neutrala*, och *Norge anfaller oss enligt aftal icke?* Hvarför skola vi behöfva bli anfallna eller på annat sätt indragna i kriget?

»*Neutralitet*», sade *Cavour*, grundläggaren af Italiens enhet, »stundom möjlig för makter af första, är det sällan för dem af andra rangen — — dess minst betänkliga frukt är att slutligen göra en till föremål för båda parternas förakt och misstankar». Redan 1876 skref *den store frihetsvännen*, men ännu större fosterlandsvännen *A. Hedin* i sitt förord till Östeuropeiska frågan: »*Världshändelsernas sammanhang erkänner ej någon neutralitet, minst den som är obeväpnad*, och aktar ej några gränser, *minst* dem som äro *oförsvarade*».

Redan förut, i samma anledning, skref han: »Om — — Englands intressen lida afbräck i Medelhafvet, och det finner sig af en s. k. politisk nödvändighet manadt att skaffa sig en motvägande ersättning i Östersjön, så blifver det bekvämast och ligger ej fjärran för den engelska moralen

att söka skadeståndet på neutral tredje mans bekostnad. Gottland kan då få ett rykte, liknande Maltas, och Karlskrona komma att lyda samma herre som Gibraltar.

Eller ock, om än ej en fransk-engelsk, torde man nog ändå kunna få se två allierade flottor i våra vatten. — — Tänk om oss England och Preussen förbundna mot Frankrike och Ryssland — dess omöjligare skall neutralitet befinnas vara, *dess svårare det tvungna valet af bundsförvanter*. — — Fåfångt kväver dock ett folk allt deltagande för det som sker utom dess landamären, — — fåfångt nedlägger det sin röst och korslägger sina händer, när andras väl och ve stå på spel».

Låter ej detta, mutatis mutandis, nästan som en profetia? Hvarför citera radikalerna ej *äfven dessa ord af Adolf Hedin?*

Vidare: I sin monografi öfver furst Bismarck säger *Otto Sjögren*: »Alltjämt fruktade han att gifva anledning till ett närmande mellan Ryssland och Frankrike.» Och på ett annat ställe i samma bok: »Högsinhet mot öfvervunnen fiende har aldrig varit preussiskt karaktärsdrag». Tillåt mig personligen fråga: Hvilken stats karaktärsdrag har denna högsinhet varit?

Gottland var som bekant ryskt under april 1808; ön intogs af amiral Bodisco. »Hans yttrande, att Ryssland anser *Gottlands besittning* för sig *lika viktig som Finlands*, är värdt att ihågkomma», skrifver *G. Montgomery* i sin historia öfver 1808—1809 års krig.

»Det revolutionära Frankrikes *liberté, égalité, fraternité*, äro icke mera kosmopolitiska än *Sittlichkeit, Gesinnungstüchtigkeit, bürgerliche Ehre*; och dessutom», skref *Hans Forssell* om Tyskland, Frankrike och Sverige år 1870, »hvad blef i verkligheten detta franska civilisationsarbete hos främmande folk? — — — *Liberté* betydde franska prefekter; *égalité* betydde utarmande krigsskatter och kontributioner;

fraternité betydde konskription. Den franska kulturen betydde det tvungna antagandet af franska lagar och ofta af franskt språk.»

Dessa citat, ehuru ej nya, äro till en viss grad aktuella äfven i nuvarande utrikespolitiska situation; därför må det varit mig tillåtet uppläsa dem. Äfven kunde nämnas, att det redan vid det stora svenska försvarmötet i Berlin 1901 af redaktör Blomquist framhölls, att det föres en kamp på lif och död mellan de stora staterna. Inga medel skys i »imperialismens tidevarf.» Förr *associerades* underkufvade länder med det mäktigare riket. Tendensen går nu till *fusion*, sammansmältning, det mindres fullständiga uppgående i det större. Blott några år senare, 1904 yttrade dåvarande ministern i Berlin, sedermera utrikesministern grefve Taube följande ord i ett tal:

Vi som bo här ute midt i en af den stora politikens brännpunkter se på hvad som nu föregår i hemlanden ur en annan och, jag vågar tro, riktigare synpunkt än de där hemma. Vi se, hur sammanslutning mellan rasbesläktade folk är tidens lösen.

För endast några veckor sedan framhöllö i Tyskland rikskansleren v. Bethmann-Hollweg, i England Sir Edward Grey, med varmt erkännande af och all aktning för vår väpnade neutralitet, det prekära i Sveriges läge under kriget. Äfven har i dagarna en framskjuten representant för *socialdemokraterna*, Dr Südekum, medlem af tyska riksdagen, offentliggjort en betydelsefull skrifvelse, i hvilken det bl. a. heter: »*Neutralitetsfördrag* äro statsfördrag som andra. De äro icke heligare och mera okränkbara än handelsfördrag, sjöfartsfördrag eller liknande internationella aftal. Icke blott i enskildas, utan äfven i folkens lif ges det en nödvärnsrätt... Äfven där kunna nödfall inträda, hvilka skulle komma det att framstå som en förbrytelse, om de som ha ansvaret skulle göra halt inför ett gammalt fördrags papper och hellre låta sitt eget folk gå under, än begå den orätt, som ligger i ett

neutralitetsbrott. — — — Man får icke förbise, att den *franska* bourgeoisrepubliken nu i 30 års tid försett *reaktionens fäste i Europa*, det ryska tsardömet, med bastioner och kanoner. Man får icke heller glömma, att den *engelska* bourgeoisens kalla affärssinne nu söker utnyttja detta förbund till sin fördel genom att söka fälla sin fruktade *tyska* konkurrent. Så står det till!»

Hvilka stormakter som deltaga i kriget, veta vi. *Hvad kan nu inträffa?* Ingen fackman, ännu mycket mindre en ringa lekman, dristar sig förutsäga detta; men vissa alternativ låta ju tänka sig. Antingen

1) går det *mycket illa* för någon stormakt. Då inträder för densamma *nödläge*, och den behöfver som operationsbas t. ex. Gottland, Karlskrona, Skåne eller Göteborg;

2) eller går det *relativt alltför bra* för någon af makterna, och då riskera vi, att densamma för att rikta sig ännu mer, medan den är i farten, och för att *samtidigt* förarga motståndaren och förhindra en eventuell allians mellan oss och honom — gör ett infall i Sverige;

3) Tänkas kan äfven att det fruktansvärda världskriget slutar utan *alltför* stora differenser: Inga större landafträdelser vid fredsslutet; man rubbar ogärna *stormakternas* gränser. Men, som *f. statsrådet, professor Hagerup* sade, »politiken låter sig också betjänas af något, som kallas *kompensation*, ett oskyldigt namn på en mindre oskyldig sak. Det berodde på en kompensation, att Polen upphörde att existera. Kompensationer af detta slag hänga som ett damoklessvärd öfver alla små stater.»

I detta sammanhang måste äfven varnas för faran af *ensidigt* garanterad neutralitet. Ett telegram måler, »att *Ryssland skulle ha öfverenskommit med England om, att Sverige och Norge skulle garanteras för att de ej skulle komma att känna något af detta krig.*» Dylika garantier, i synnerhet från endast den ena af de krigförande maktgrupperna, äro ytterst farliga för ett lands frihet och oberoende.

Hvilka kombinationer och eventualiteter låta öfver hufvud taget icke tänka sig under *detta* krig! *Europa's karta kan totalt ändras om*: Stormakter kunna krossas, småstater kunna bli fria, autonoma — eller *nu fria* småstater kunna kedjas fast vid en stormakt, delningar att förtiga; *ingen människa vet, hvad som kan inträffa!*

Så mycket torde dock utan öfverdrift kunna sägas, som en af vårt lands mest framstående män, hvilken vi bl. a. ha att tacka för afslöjandet af vissa af de f. d. statsrådens egendomliga handhafvande af för rikets försvar ytterst viktiga handlingar, just i dessa dagar betecknande skref:

»Allt omstörtande händelser följa hvarandra med en sådan hastighet, att *ingen nu lefvande* förut erfarit något liknande. Inom kort, dagar eller veckor, flyttas krigens tyngpunkt till Östersjön; och då *inringes Sveriges ödestimma.*»

* * *

Hvad är att göra? Hvar söka hjälp?

»Vaknen, Nordens alla hjärtan,
ur den långa vinterdvala!
Lyssnen åter till de röster,
som om ädla bragder tala!

Vaknen upp och skåden klarligt,
huru fädren här i Norden
sträfvade till mer än ära
och till mer än glans på jorden,
ja, till mer än Valhalls glädje
och ett rum i fadershuset —
*till att dö vid gudars sida
i den sista strid för ljuset!*»

Så kvad *Victor Rydberg*, och låtom oss lyssna till de stora dödas röster! Lyssnom!

»Det är Guds nåds och unders verk, det vi fria folk äro både uti andliga och världsliga friheter», sade *Gustaf II Adolf*. Frid, ära och lof öfver hans minne!

»Arbetets tid är kommen!» skref den snillrike biskop *Agardh*. »Om än andra folk synas åldras — har *Sverige* ännu endast genomgått sitt *unglingalif* och står nu först vid ingången till mannaåldern, då man börjar med allvar ordna om sitt hus — på denna *vägarnes skiljepunkt*, där ynglingen efter förvillelser och äfventyr, måste träda in på en bestämd verksamhetsbana för lifvet.»

»Det vore godt att föga orda om vår rätt, men desto mera tänka på våra *plikter*», uttalade *E. W. Swedelius* 1846 till studenterna. »Icke snillet, icke lärdomen, icke talangen är världens styresman, men *karaktären*.»

»Mäktig är hvem ej underhandlar med sin *plikt*,» har *Geijer* sagt.

Hans Forssell framhöll 1871 i sin artikel *Värneplikt pliktuppfylltelsens* vikt. »Ännu har ingen enskild och intet folk kunnat uppfostras till dygd genom aktgifvande på *förmåner*. Låtom oss framför allt betona vikten af de *personliga* samfunds-*plikternas* upprätthållande och förökande. De äro de enda, som kunna hålla staterna uppe och samhällsklasserna i godt förstånd med hvarandra. — I arbetet för detta mål (allmänna värnepliktens genomförande) skola förr eller senare landets ädlaste krafter med full och klar insikt om medlen komma att sluta sig tillsammans; måtte blott under tiden våra öden länkas så, att deras arbete icke kommer för sent.»

Huru varmt frågade icke *Carl Snoilsky* (1882) i »*Skogsvandringen*» vid *Tegnér*-minnets firande:

»I dina lador har fliten gömt
en rikdom, som fäderna aldrig drömt.

Säg, är du färdig att offra allt,
om frihet, fosterland så befallt?»

* * *

Ja, Svenskar, som väl ser det ut, som om vi ännu, politiskt sedt, vore ett land att räkna med, »något af vikt i vågskålen af världens skickelser», som Carl XIV Johan uttryckte sig. Det ser ut, som om vi i dessa dagar ändå ville visa världen, att ännu äro vi ett folk, som vill väpna oss och, om det gäller, till det yttersta försvara vår nedärfda **frihet**, denna den högsta gåfva, om hvilken dock den store franske historikern och statsmannen *Thiers*, såsom det sista skri, som gick utur hans hjärta, skref, att »för att icke utsetta sig för att *förrycka* den, får man aldrig *missbruka* den.»

Hur högt vi skatta friheten, visa vi kanske bäst just nu, då *mobiliseringen* i landet pågått och pågår på ett i allo hedrande, lugnt och värdigt sätt, och då det *ser ut*, som om *försvarsfrågan* skulle kunna lösas i *enighetens* tecken. Huru *livsviktigt* detta också är för Sverige, behöfver ej ånyo framhållas. Visserligen måste vi nu, om vi dragas med i kriget, *nöja oss med det försvar vi ha* — som, ack, tyvärr hade *kunnat* vara så mycket bättre! — men försvarsfrågans lösning ger dock vårt folk *en viss moralisk kraft*, och mot *vissa fordringar*, som i ett gifvet ögonblick af någon stormakt skulle kunna uppställas mot oss, ger det oss äfven ett stöd, hvars betydelse icke får underskattas: Vi hafva dock, *om ock sent, visat, att vi vilja lefva som nation!* Hur rätt har icke *Agardh* i sitt påstående, »att mäskosläktet blifvit söndradt i olika folk, har icke skett utan ett viktigt ändamål. De band, som sammanbinda ett folk och fästa det vid ett fädernesland, kunna icke upplösas, utan att det som mänskligheten har högst — religion, ära, dygd — försvinna. — — —

Liberalismen äfvergår ofta i *kosmopolitism*, och då är den fördärfvig. Endast då är liberalismen sann, när den tillika bevarar *nationaliteten*. När fortskridandet den påyrkar *sammanbinder* medborgarne *ännu mera* och gör dem medvetande af sin *enhet*.»

Vilja vi se exempel på, *en stark nationalitet*, så betraktom blott Tyskland: I fredstid, under rastlöst ofafåtligt arbete, har det stilla, målmedvetet rustat sig för ofredens dag, *hvilken, fredsutopierna till trots, väntar hvarje folk en gång*; och nu, när kriget brutit ut, funktionerar hela detta väldiga maskineri oklanderligt, liksom oljadt. Och hvad som förr i inrikespolitiskt afseende kan ha söndrat är som bortblåst. »Blod och järn» ha visserligen hopfogat det stolta tyska riket, men *det som håller det vid lif* är det af gränslös, allt uppoffrande fosterlandskärlek och gudsfruktan pulserande *hjärtat* — ty »af det går lifvet.»

*
*
*

Och vi *svenskar, med våra stolta anor*, »icke bestående blott af invecklade stamträd på pergamentrullar, utan i det alltid lefvande minnet af strider, där hvarje fotsbredd blifvit köpt med strömmar af dyrbart blod, och af ansträngningar som förefalla nyare släkten otroliga» (Mankell) — skola vi vara sämre? Är det icke bättre att *frivilligt och af kärlek* offra några millioner, ja *allt*, om moder Svea det begär och det gäller vårt härliga lands vara eller icke vara som fri stat, än att en dag *tvingas att ge en krigsskatt* på flere hundra millioner — är det icke bättre att, om så kräfvcs, med glädje göra en ettårig värneplikt *åt Sverige*, än en 2- å 3-årig åt ett främmande land. »*De vilja inte!*» hör man ofta sägas; men komma de en dag, under utländskt ok, då frågas det, vid Gud, icke, om de vilja eller inte;

Ack, kära vänner, om I alla vissten och förstoden att värdera, *hvad det är att vara svensk!*

Det finns intet land med *skönare natur*, och det fins intet land *rikare på stora historiska minnen*, intet *lyckligare land* än Sverige med sitt *lagbundna, fria* samhällsskick, sitt *lugna framåtskridande*. Det gafs en tid, när de svenska vapnen och det svenska namnet ingjöto respekt ute i den stora världen, och fast vår storhetstid är längesedan förbi, klingar

det ännu därute liksom ett eko af braket från svenska sköldar och svärd och svenskt kanonunder. Och *Sveriges ära* är, trots tidens växlingar, oförminskad. Alltjämt firas äfven i Tyskland *Gustaf Adolfs* minne; våra *stora vetenskapliga namn* hedras öfverallt, där bildning fins, *våra konstnärer och författare* stå alltjämt i första ledet bland kulturbärande. *En andlig stormakt*, ljusbärare, har det numera varit vårt mål att vara. Fira en gång den 6 november vid Lützen, vid Svenskstenen och Gustaf-Adolfs-kapellet, se hela den lilla staden Lützen vaka af blågula fanor, se i skymningen och kvällen stjärnorna flamma öfver det gamla slagfältet — träd ut en gång ur en tysk kyrka och mottag då, som det hände mig senast i vintras, ett tryckt upprop, med Gustaf Adolfs porträtt, från Gustaf-Adolfs föreningen — gå in en gång i Zwinglikyrkan i Berlin, där Gustaf Adolfs hvita marmorstaty har sin hedersplats vid altaret — far ner till någon af de små städerna i Schlesien, för hvilka Carl XII utverkade religionsfrihet, och se hans porträtt hänga där (deras tacksamhetsbevis) — handen på hjärtat, jag lofvar, att Du skall känna det klappa fortare, ja, svälla af stolthet och lycka, att äfven *Du* är svensk!

O ja, jag ser det granneligen, *än lefva de svenske*, det är *samma gamla krigarfolk*, som under de store Gustaferna och Carlarne, det är *samma djupa religiösa anda*, som nu åter bryter sig fram hos alla de bästa af oss! Eniga, offervilliga, plikttrogna vilja vi i *handling* bedja Gud skydda vårt älskade Fädernesland och gifva det fred för yttre fiender! Men *skulle*, det Gud förbjude, *vår väpnade neutralitet kränkas*, eller det visar sig, att det pågående världskriget blir en strid *mellan mörker och ljus*, barbari och kultur, då må vi, som *Victor Rydberg* skref om gudarnes hållning i Ragnarök-striden,

»icke rådslå om frälsning
utan om vår plats i striden.»

Med Gud, för konung och fosterland! vare då som alltid vår lösen, och det krig vi då själva måste ta del i måste vi vara beredda på. Beställ om det svenska huset, bed och arbeta! Var beredd på allt — dock ej på det värsta. Friheten får aldrig förloras; ej ens en tum af Sveriges jord får afstås; våra fäders land, våra fäders grafvar få aldrig, aldrig, aldrig falla i fiendehand! Stån vakt om dem och Sveriges urgamla, makalöst härliga rike! Hvad gör det, om vi nu vuxna män lefva eller dö, bara Sverige lefver — forntidens Sverige, framtidens Sverige!

I handlingens brinnande böner vilja vi alla bedja Gud förskona oss från kriget och bevara vår neutralitet oförkränkt! Men slår Sveriges ödestimma, måste de svenske varda eniga! Redan nu, ofördröjligen måste de dagligen mer och mer svetsas ihop till ett folk, som alla hafva en Gud. Två nationer hafva vi aldrig varit; ty allt det myckna, som har söndrat, är ringa och intet, emot allt det stora som förenar: **Sveriges storhet och ära!**

Någon »konstitutionell fråga» får ej uppkonstrueras; ty lika väl som »rikets oberoende och trygghet utåt äro den oundgängliga förutsättningen för svenska folkets rätt att själfvt råda öfver sina öden»; lika väl »kräfva rikets inre oberoende och trygghet upprätthållandet af det konstitutionella statsskick och den maktfördelning mellan statsmakterna, som nu gällande grundlagar, i kraft af vår egen historias lärdomar, skapat.»

Det kanske ej är ur vägen att i denna punkt erinra om *Louis de Geer's* yttrande till Stockholms stadsfullmäktiges deputerade, vid ett bekant tillfälle: »För min del anser jag konungamaktens och folkets sanna intressen så oskiljaktigt förenade, att jag icke skulle kunna tro mig tjäna den ena utan att jämväl tjäna det andra».

Men olika s. k. partiets program måste inför Sveriges ödestimma skjutas åt sidan tillsvidare: Om någon ligger för

döden, tjänar det intet till att resonnera och utkasta planer för framtiden — det gäller att göra allt för att rädda lifvet! Detta hafva äfven *alla försvarsvänner* varit kloka nog att inse, och *de moderata* mana i ett högstämddt upprop till Sveriges folk till samling för fäderneslandet och gå till val af dugliga, fosterlandsälskande för försvaret ifrande män. Likaså har föreningen *Frisinnade Försvarsvänner* i en ädel och manlig resolution, enhälligt antagen på sammanträdet den 5 Augusti, beslutat, i enigt arbete för *Försvarsfrågans omedelbara lösning efter sakkunskapens kraf*, för valet sluta upp *kring Sveriges konung och landets nuvarande regering*. Endast dugliga, *fosterlandsälskande, verkliga försvarsvänner* få inväljas i Sveriges riksdag; män, som veta att handla, mer än diskutera, och som äro *orubbliga* i att vilja öfvervaka och verka för, att försvarsbeslutet, om det nu fattas, *också fullt och helt genomföres*, och försvaret sålunda *tryggas* och utvecklas.

Ja, må vi alla samlas kring *regeringsförslaget!* Det är i *militärt, nationalekonomiskt* och *socialt* afseende det bästa, och 75 % af våra *läkare* ha med värme uttalat sig för det samma. Det möjliggör nämligen:

a) en *långsamare grundligare träning*, hvarigenom ansträngningarna kännas mindre, *då öfningarna icke behöfva forceras så hårdt som nu;*

b) *vinterutbildningen kommer så småningom, och ej direkt på det civila arbetet*. De värnpliktiga kunna då *bättre härdas* mot vinteröfningarna.

Detta är ytterst viktiga synpunkter, som icke nog kunna framhållas. Fäder och mödrar i alla de tusen, sinom tusen hemmen måste med någorlunda trygghet kunna sända ut sina söner till öfning och kamp för Sveriges frihet.

* * *

Hvarför *tala* nu i *elfte timmen?* Kanske är det lönlöst! O, nej, *in i det sista måste de väckande ropen skalla*, eldande till mod, lugn, besinning, värdighet — hopp!

Vak upp, du svenska folk! Handlingens stund är kommen!
 Vi ha tröttnat vid partiernas strider och intriger. Om parti-
 kamp och den småsinta egennyttan, *maktbegäret*, få råda,
 är detta blott välkommet för Sveriges blifvande fiender —
ett rike som söndrar sig inom sig själft få vi icke vara. In-
bördes fejder ge en dag alltid en kanske välkommen anled-
 ning till att ingripa och, som det heter i politiken *återställa*
ordningen. Minnens Finland och Polen! Vaken upp och
 skriden till val till riksdagen af redlige, kunnige, starka
 män, som älska ett starkt försvar, *därför att de älska ett*
starkt, fritt Sverige! Det försvar som nu blott preliminärt
 antagits d. v. s. endast af försvarsutskottet — detta försvar,
 som vi *måste* ega, innan det blir för sent, *detta försvar måste*
tryggas, så att det icke demoleras igen genom *regeringsförslagets*
ytterligare kringskärande och genom framtida upprifvande af be-
sluten. Män, *ursvenska* till kropp och själ, *män med gammal-*
svensk heder och ära och hjärta i barmen måste inväljas till
 Sveriges riksdag.

Väljen och väljen rätt! Säkerligen måste allvarstunga beslut
 fattas, när en dag *Sveriges ödestimma* står. Konung, regering och
 riksdag böra då stödja hvarandra, och riksdagen måste
 då ha återvunnit landets förtroende. *Varer svenske!* Gån
 till val och *visen*, att *I viljen Sverige skall lefva!* Gån sedan,
 om det gäller en gång, till strid och *visen svenskmannamod!*

Nu går domen öfver detta landet!
 Hvad vi alla brutit, du och jag,
 skall nu sonas. Tid är knappt att bedja,
 ej att kvida under gisslets slag.
 Nu för sent det är, att synder bigta —
 ve oss, om vi under slaget svigta!

Nu går krigets jätte genom världen;
 marken darrar för hans järnefot.
 Mun och ögon lågor spy på färden,
 allt är djäfvulskt hån och pansradt hot.

Hot? Nej, blod skall snart i strömmar flyta.
Men blir striden vild och kampen svår,
ej af kval det svenska lejon ryta
får, ej fällas ens af oss en tår!

Stolt, okuflig må den svenske vara,
om ock slagen hagla fler och fler,
och ju värre nöd, ju större fara,
växe *mannamodet* mer och mer.

Högt mot himlen du din hjässa höje —
ingen mänskomakt oss kufva skall.
Blott för *En* ditt hufvud djupt du böje,
endast *En* ju vålla kan ditt fall:
Kan du värdigt Herrans tuktan bära,
blir den väg till Hans och Sveriges ära!

...

...

